

Treball de Recerca

**Catalunya i la Comunitat de Madrid com a pols d'atracció
de la inversió estrangera directa procedent de l'Àsia
Oriental (1996-2004)**

Josep Grifoll

Dirigit per: Dídac Cubeiro

Estudis de l'Àsia Oriental
Universitat Oberta de Catalunya
2006

© Josep Grifoll

Reservats tots els drets. Està prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, compresos la impressió, la reprografia, el microfilm, el tractament informàtic o qualsevol altre sistema, així com la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, sense l'autorització escrita de l'autor o dels límits que autoritzi la Llei de Propietat Intel·lectual.

Índex

	Pàg.
1. Introducció	3
2. Marc teòric sobre la Inversió Estrangera Directa (IED)	5
3. Panorama global de les IED en el període 1996-2004	8
4. La IED de l'Àsia Oriental en el període 1996-2004	10
a) Context global	10
b) Context estatal	12
5. Distribució de la població de l'Àsia Oriental a l'Estat Espanyol i IED-AO	15
6. Fluxos comercials entre l'Estat Espanyol i l'Àsia Oriental	18
7. Conclusions	21
8. Referències bibliogràfiques	24
9. Annexos	26

Llista de sigles i abreujaments

AO : Àsia Oriental (Corea del Sud, Corea del Nord, Japó, Hong Kong, Taiwan, Xina)

ECU : *European Currency Unit*

ETVE: Entitat de tinença de valors estrangers

OECD : *Organisation for Economic Co-operation and Development*

FMI : Fons Monetari Internacional

ICEX: Instituto Español de Comercio Exterior

IMF : *International Monetary Fund*

IED : Inversió estrangera directa

PIB : Producte Interior Brut

UNCTAD : *United Nations Conference on Trade and Development*

UE : Unió Europea

1.- Introducció

És evident que des de finals del segle XX estem experimentant un període caracteritzat per la integració de mercats, l'augment del comerç internacional i intercontinental, i també de la competitivitat creixent entre empreses i territoris. En aquest marc, les inversions estrangeres directes són elements propis d'aquest procés de globalització.

El creixement de les economies de l'Àsia Oriental, encapçalades pel Japó en un primer moment, acompanyades posteriorment pels tigres asiàtics de Corea, Taiwan, Hong Kong i Singapur, i actualment amb l'entrada en escena del gegant xinès, suposa que l'observació del comportament de les IED amb origen en aquella zona sigui interessant. Cal tenir en compte que les IED a banda de facilitar l'accés a nous mercats i la cerca genèrica d'una major eficiència productiva, poden considerar-se com a nexes entre les nostres economies i l'exterior, en aquest cas amb l'Àsia Oriental, que actualment és probablement la zona amb més potencial de creixement del món.

Disposar d'informació actualitzada sobre les IED que es registren a l'Estat Espanyol, i poder valorar-ne les xifres en funció de dades conjunturals internes i externes ha de permetre endegar polítiques adequades que afavoreixin la nostra posició en el context econòmic internacional.

La utilitat d'aquest treball ha de ser vista com a un element més de consulta a l'hora de determinar les oportunitats d'augmentar les connexions econòmiques de Catalunya i l'Estat Espanyol amb l'Àsia Oriental. Des del punt de vista català, el treball té la voluntat de reclamar una millora en la qualitat de les dades regionals sobre la IED. Conèixer la realitat de la IED a Catalunya d'una forma més acurada ha de facilitar l'execució de noves polítiques.

Aproximació metodològica i tractament del tema:

L'estudi dels elements que tradicionalment afavoreixen l'atracció de les IED es troba força desenvolupat. Des del punt de vista de les economies receptores podem citar els incentius fiscals, la formació dels treballadors, la mida del mercat receptor, la presència d'empreses proveïdores, l'existència de matèries primeres, etc. Pel cas espanyol, i en relació a la IED que prové de l'Àsia Oriental (IED-AO) hi ha diversos autors que citen també la connexió

d'Espanya amb l'Amèrica Llatina¹. Idealment la metodologia aplicada ens hauria de permetre calibrar els valors de les IED i les raons que l'han motivada. Aquesta metodologia, tanmateix, és costosa ja que requeriria una identificació micro de les IED existents, per veure'n la seva tipologia, el seu abast i el seu impacte.

L'ús de valors macro per disposar d'una visió panoràmica de les IED asiàtiques a l'Estat durant el període 1996-2004 és més assequible, però suposa fer front a dos problemes particulars importants: la validesa de les dades macro, i el menor detall que presenten. A més quan ens referim a les IED-AO registrades a l'Estat, hem de tenir en compte que tenen valors baixos i fortament erràtics. D'altra banda hem de preveure que, en el cas de les IED, la consistència de les dades macro és, com a mínim, qüestionable per les dificultats de mesura. Un exemple d'això s'entreveu quan hi ha importants fluxos de capitals que procedeixen de societats instal·lades en paradisos fiscals.

Tipus de recerca i objectius:

La recerca que duré a terme és de tipus aplicat i basada en fonts documentals, especialment d'estadístiques estatals i internacionals. És una recerca històrica acotada als comportament de variables enregistrat durant els anys 1996/2004.

Partint de la idea d'una IED asiàtica fortament concentrada a Catalunya i a la C. de Madrid observarem si aquest valor es relaciona amb una major o menor concentració de relacions comercials entre les diferents comunitats espanyoles i les economies de l'Àsia Oriental, i amb les dades d'assentament de les poblacions de l'Àsia Oriental en les diferents comunitats de l'Estat. De fet hi ha diversos autors que consideren la importància de les comunitats exteriors en les relacions comercials i en la inversió. En J. Soler en el seu estudi sobre el balanç del *Plan Asia-Pacífico*² cita com a un dels handicaps per a la recepció d'IED asiàtica la menor xifra d'asiàtics residents a Espanya en relació a d'altres estats europeus.

¹ BUSTELO, Pablo (2002): "Perspectivas de la triangulación España-América Latina-Asia Pacífico"

² SOLER, Jacinto (2004): Flujos de inversión entre España y Asia: balance de Plan Asia-Pacífico.

Objectius del treball :

Descriure la IED a nivell mundial. Determinar el pes de la IED Àsia Oriental al món i a Europa. identificar els valors de la IED de l'Àsia Oriental a Espanya. Relacionar la distribució de la IED-AO amb la distribució de les relacions comercials i de la població de l'Àsia Oriental. Verificar la **hipòtesi del treball** en que afirmo que durant el període 1996-2004 la IED-AO que arriba a l'Estat Espanyol es troba molt concentrada a Madrid i a Catalunya, en línia també a una elevada concentració de la població de l'Àsia Oriental i de les relacions comercials entre Catalunya i Madrid i l'Àsia Oriental. D'altra banda, confirmar que la participació de l'Estat Espanyol en la captació d'IED-AO és petita en el context de la Unió Europea.

2.- Marc teòric sobre la Inversió Estrangera Directa (IED)

El Fons Monetari Internacional en la seva cinquena edició del Manual de la Balança de Pagaments (*BPM5*)³ defineix la Inversió estrangera directa (IED) com una categoria de la inversió internacional que respon a l'objectiu d'un resident d'una economia (inversor directe) d'establir un interès directe en una empresa resident en una altra economia (l'empresa receptora de la inversió directa). La durada d'aquest interès suposa l'existència d'una relació de llarg termini entre l'inversor directe i l'empresa receptora, i alhora un grau significatiu d'influència per part d'aquest inversor en la gestió d'aquesta empresa.

Aquest grau d'influència mínim que s'estableix en aquesta definició d'IED és del 10% de les accions ordinàries o dels drets de vot en l'òrgan de decisió màxim de l'empresa receptora.

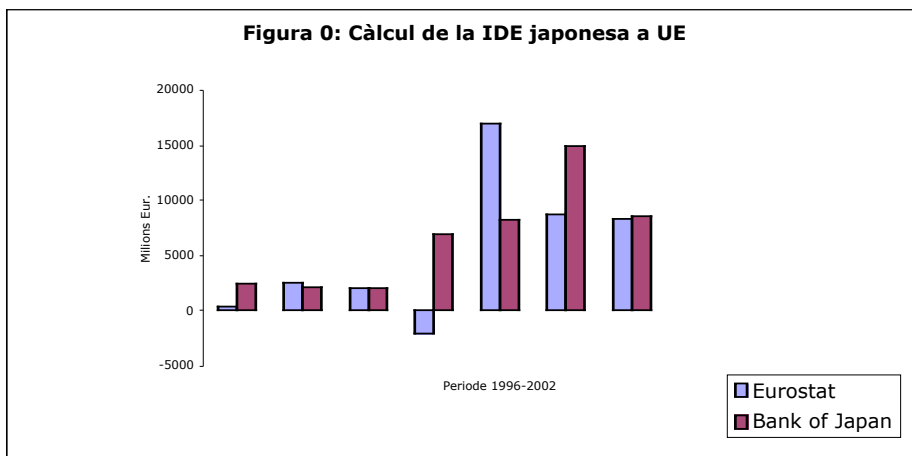
El mateix manual (*BPM5*) del FMI subratlla que la IED no es limita a la relació d'inversió inicial entre l'inversor directe i l'empresa receptora de la inversió directa, sinó també a les

³ International Monetary Fund (1993), *Balance of Payments Manual*, fifth edition (*BPM5*) (Washington)

següents transaccions de capital entre aquests dos agents i els que puguin establir-se amb empreses filials residents en d'altres economies.

Per tal d'acotar la definició, el propi FMI descriu alguns exemples sobre practiques que no poden ser considerades com a IED: La IED, doncs, no suposa necessàriament el control de l'empresa receptora en tant que el límit de propietat es fixa en el 10% de les accions. Tampoc es pot considerar IED quan un grup d'inversors inconnex d'un mateix país inverteix en una mateixa empresa. El control d'aquest mínim del 10% ha de ser fet per un o varis inversors relacionats. És interessant de veure que la IED no es basa en la nacionalitat o ciutadania de l'inversor sinó en la seva residència. Finalment recorda que els préstecs que provenen de creditors forasters no relacionats, encara que siguin avalats pels inversors directes tampoc poden ser considerats com a IED.

Una visió crítica d'aquesta definició: Dit això hem de tenir en compte que tècnicament la mesura de la IED entre els països s'executa de manera diferent des del punt de vista de càlcul, i que la qualitat de les dades és diversa. Així es pot veure com el flux de sortida d'IED japonesa cap a Espanya (registrada pel Nippon Ginko⁴) no és igual a la IED japonesa que rep Espanya (calculada pel Banc d'Espanya). Vegem la discrepància entre els càlculs de la UNCTAD i l'EUROSTAT (*Figura 0*).

⁴ Banc central del Japó

De fet, la desaparició dels controls de canvi de moneda, i el creixement del sector privat com a inversor internacional dificulta el control dels moviments de capitals lligats a la IED. En qualsevol cas la definició d'IED del FMI, i que permet un tractament mes o menys homogeni de les dades nacionals, obre la porta a una pila d'interrogants sobre la seva validesa per a l'anàlisi econòmic.

Per començar, seguim tractant les economies dels països com a contenidors excessivament delimitats. Les fronteres polítiques esdevenen gairebé sempre la base sobre les quals s'assenten les estadístiques econòmiques. Això xoca amb un món cada vegada més interdependent, amb una alta mobilitat de capitals i amb una normativa sobre el comportament dels agents que és regula cada vegada més per organismes supra-estatal. Podem entendre la IED a Luxemburg igual que la IED als Estats Units ? Fins i tot podem parlar de la IED a Catalunya quan l'observació detallada ens indica que la diana és Barcelona?

D'altra banda, aquestes mateixes fronteres estatals són la causa d'una sobre o infra valoració dels fluxos d'IED. Per il·lustrar aquesta qüestió podem preguntar-nos fins a quin punt els fluxos d'IED intra-europeus poden considerar-se com a tal si estem en economies denominades en Euros que són obertes entre elles, i que sovint venen caracteritzades per tenir destins i orígens a o d'estats de dimensions reduïdes. Tractem com a IED la inversió holandesa a Flanders, i no la d'una empresa de Shanghai que inverteix a Tianjin?

D'una altra banda, des del punt de vista de l'impacte: què passa quan la IED suposa la compra d'un 10% d'accions d'Ercros (per posar un exemple fictici) per part del Tokyo-Mitsubishi Bank que era en mans del Morgan?

Quin és l'impacte d'una IED que destina tots els seus esforços en la inversió publicitària. Fins a quin punt la compra de Rover per part dels xinesos no anava encaminada cap aquí. L'empresa deixa de produir vehicles al Regne Unit per fer-los a la Xina, això sí com a autos Rover. El valor associat a una marca de prestigi és objecte de compra i venda, d'igual manera que un immoble d'oficines al centre de Tokyo.

A més, en aquest món el valor dels actius està bàsicament mesurat en funció de preus en Dòlars, Euro o Iens i, en concret, en preus de mercat que estableixen els mercats de les economies fortes. Malgrat que ens trobem en una economia de lliure mercat, al final, el preu de les coses pot acabar generant paradoxes interessants. Si calculem el preu relatiu dels béns podem suposar que un ordinador personal val 70 hores d'un jardiner dels Estats Units, i en canvi en val 450 d'un jardiner al Pakistan. Podem preguntar-nos perquè l'ordinador personal té un preu més semblant entre els Estats Units i el Pakistan, que no pas les hores de jardiner. Aquest desequilibri també acaba afectant la valoració internacional de les IED. Què val una planta de muntatge de xips a Seattle i què val a Kuala Lumpur? Tenint en compte que el producte que fabricarà serà el mateix i que, per competència internacional, s'haurà de vendre a preus semblants?

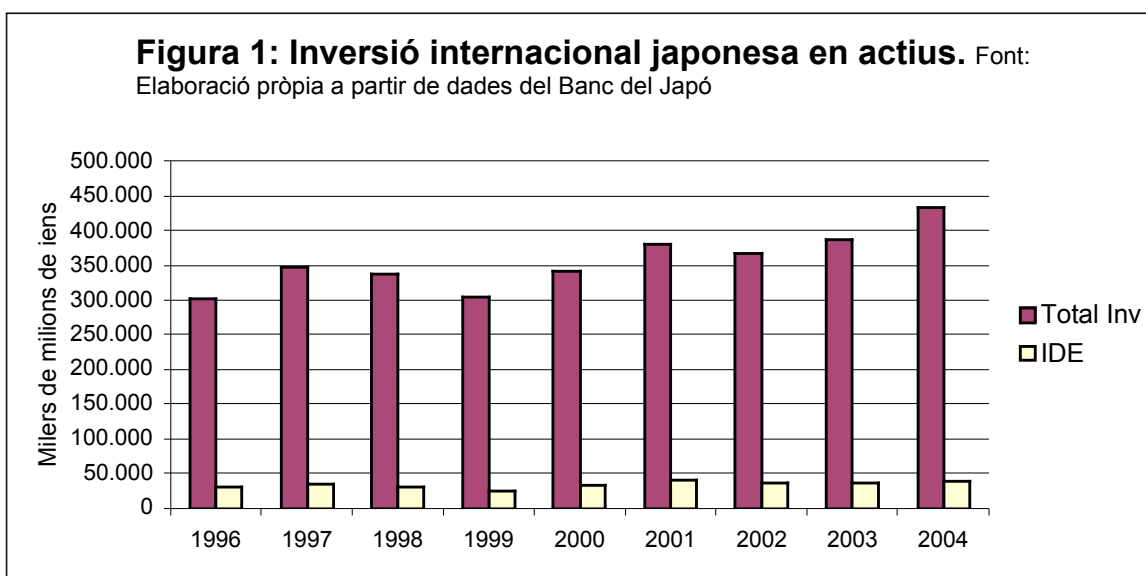
Dit això, i davant les fredes xifres del FMI o de la pròpia comptabilitat nacional, ens hem de preguntar fins a quin punt aquesta IED és creadora de riquesa en el territori on arriba. Haurien de començar a abandonar la idea de les economies contenidor de base estatal i pensar en les economies interdependents. És evident que hi ha dos nivells, el de les multinacionals amb un moviment de capitals internacionals que circula per una ruta, i un segon lligat als territoris entesos no com a països sinó com a espais físics on quotidianament ens movem. N'estem segurs que una inversió de Toyota a Vigo ens resultaria més beneficiosa que la mateixa inversió a Montpeller? Evidentment en economies tancades la preferència estaria clara per Vigo, però en l'actual context no està tan clar. En canvi, des del punt de vista català, sí que en principi sembla interessant que aquest tipus d'inversió es materialitzi a Tarragona, per exemple. Es possible plantejar-se anar-hi a treballar sense renunciar a l'habitatge actual, als amics, als familiars. És raonable pensar que determinades empreses locals de serveis en prenguin també benefici. Fins i tot hi ha la possibilitat de que aquesta empresa actuï com a imant d'altres empreses.

3.- Panorama global de les IED en el període 1996-2004

No hi ha dubte que les IED tenen una visibilitat destacada. Sigui en forma de contractació de personal, en la materialització de plantes de fabricació, seus corporatives o d'altres edificacions empresarials, són generalment percebudes per la societat com a elements positius. No cal dir que la pèrdua potencial d'aquestes inversions o la deslocalització són,

en canvi, motiu de valoració contrària. Tot i aquest panorama relatiu a les IED no podem passar per alt que són minoritàries en el conjunt de les inversions internacionals.

Prenent dades del Banc del Japó observem com, pel període analitzat, la inversió japonesa en actius internacionals que fou destinada a la IED va ser molt petita, en particular si la posem en relació a la que va representar la materialitzada en divises o bons internacionals (*Figura 1*).

La dada del Japó, a banda de ser un dels països estudiats en aquest treball, no és irrellevant en representar el país amb un major superàvit de la balança per compte corrent. Si bé més endavant concretaré la dimensió i limitació de les IED japoneses, cal també posar de manifest que la tecnificació dels mercats d'actius, mitjançant l'ús dels sistemes informàtics, i la major mobilitat dels actius obre noves possibilitats d'obtenir rendiments a través d'inversions multicartera, sigui o no especulativa.

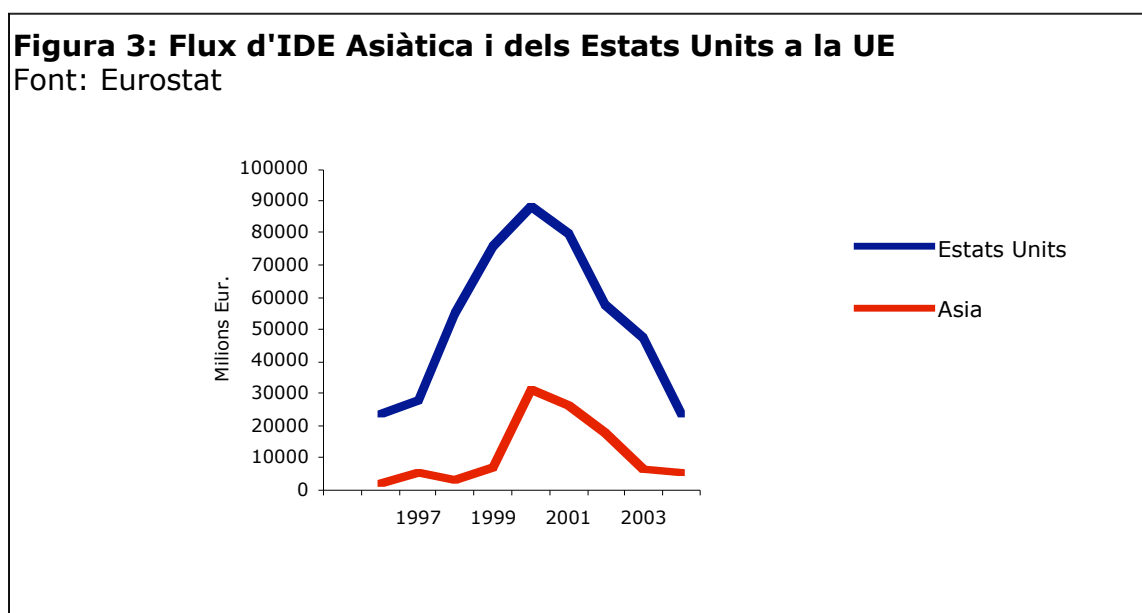
Partint d'aquesta idea, el segon element a tenir en compte és el de la distribució de les IED segons els països. De manera molt majoritària, les IED són generades i rebudes per les economies desenvolupades. Segons dades del FMI i per l'any 2001, aquestes economies van representar el 94% de l'origen de les IED. Tot i que pel que fa a les entrades el volum va ser menor, concretament un 70%. Aquestes dades, però, les haurien de posar entre parèntesi, pel fet que la presència de fronteres dins el continent europeu pertorba el mapa de les IED, en fer créixer el pes de les economies desenvolupades dins el concert mundial: en certa manera, incloure les dades d'IED dins la mateixa Europa suposa quelcom de semblant a sumar les inversions interestatals que es donen als Estats Units. Cal tenir present, segons dades de l'EUROSTAT i de la UNCTAD, que els 25 membres de la Unió Europea dediquen globalment més del 60% de les seves IED al mercat interior europeu; i de les IED rebudes, el 65% tenen el seu origen en un dels estats membres.

Vist així, el pes de l'Àsia en el concert global és, doncs, limitat. (*Figura 2*).

Figura 2: Destí regional dels fluxos IDE en milers de milions de Dòlars US. Font: IMF

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Total	372,9	461,4	690,4	1076,6	1489,8	729,2
Països industrialitzats	226,4	272,3	486,5	844,8	1241,5	513,8
Àsia (excepte Japó)	74,4	82,8	87,0	99,9	128,2	91,4

A nivell europeu, i segons les dades de l'Eurostat, els Estats Units són el país que lidera la IED rebuda a la Unió Europea des de l'exterior. De fet, una comparació de la inversió nord-americana amb la que va efectuar el conjunt del continent asiàtic entre 1996 i 2004 ens permet veure com la IED dels Estats Units triplica la que van efectuar els països asiàtics a la UE (*Figura 3*).

Si ens referim a l'evolució de les IED en un context global és interessant de poder-la relacionar amb el creixement de l'economia i amb l'evolució dels tipus de canvi entre el Dòlar i l'Euro. A la *figura 2* s'observa l'impacte de la crisi del 2001 en una reducció del volum d'IED. Tanmateix, la fortalesa de les monedes també sembla determinant en el comportament de l'inversor directe.

Durant el període analitzat la relació de l'Euro/ECU amb el Dòlar i amb el Yen evoluciona de manera que entre els anys 1999 i 2002, la divisa europea marca un valor mínim. Això queda clar per l'any 2000 on el valor de l'Euro respecte del Dòlar és gairebé un 50% inferior al que tenia l'any 1993, una situació semblant també es dona respecte del Yen, encara que no tan pronunciada (*Figures 4 i 5*).

Figura 4: Valor de l'Euro expressat en Iens.
Elaboració pròpia a partir de l'INE

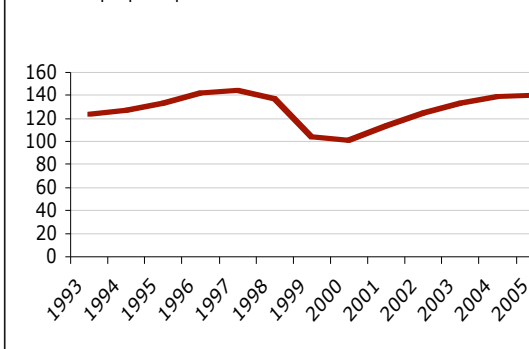
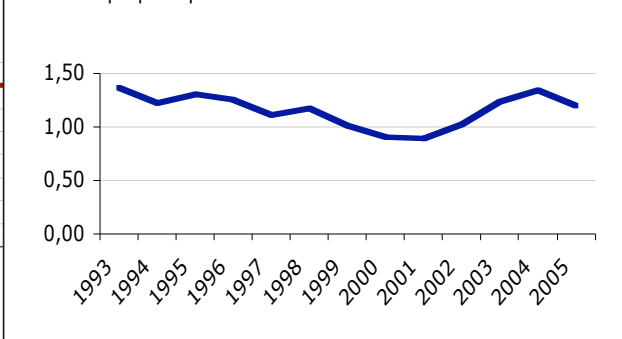

Figura 5: Valor de l'Euro en Dòlars.
Elaboració pròpia a partir de l'INE

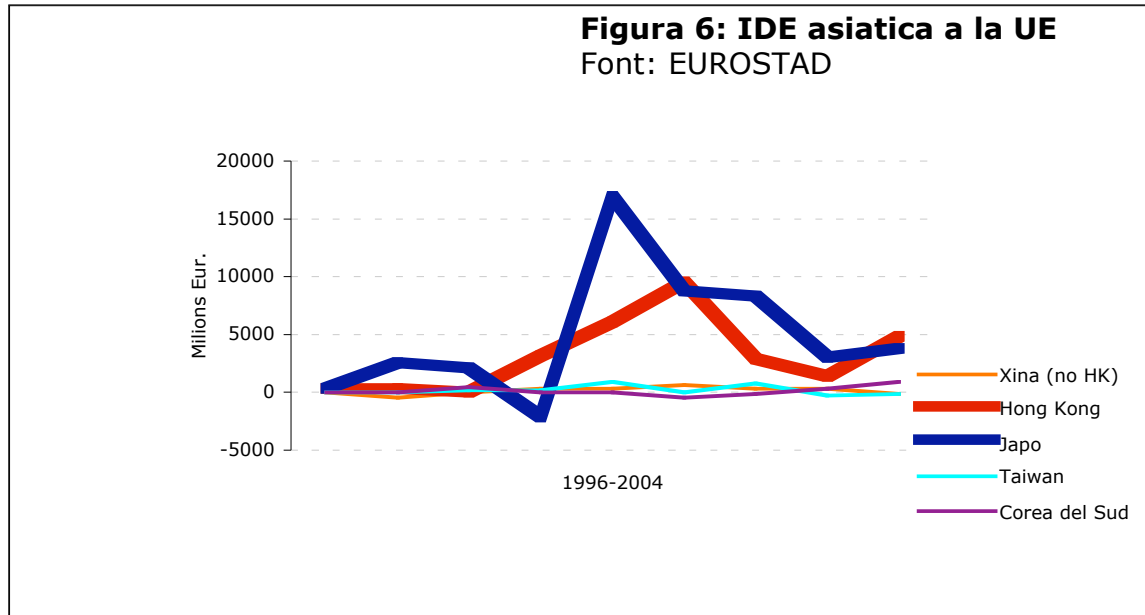

4.- La IED de l'Àsia Oriental en el període 1996-2004

a) Context global

Tenint en compte que els Estats Units són el gran inversor directe extern a la UE, i tot recordant la importància dels fluxos d'IED intraeuropeus, cal notar que les segones economies externes en el rànquing d'IED a la Unió són les asiàtiques i, més concretament, les que provenen del Japó i de Hong Kong. De fet, els valors d'IED d'aquestes dues economies deixen els altres països asiàtics en una situació pràcticament simbòlica.

En aquest punt, cal fer atenció a la naturalesa de Hong Kong com a plaça financera xinesa i, per tant, podríem sospitar que alguna de les inversions que es canalitzen a través d'aquesta ciutat provinguin de la Xina continental o insular. En qualsevol cas, les dades apunten a una certa simetria en l'evolució dels fluxos de sortida d'IED cap a Europa d'ambdós països entre 1996-2004.

Tenint en compte que el Japó és el primer inversor directe asiàtic a la UE i, de llarg, a l'Estat Espanyol, quines característiques presenta? En primer lloc, hem de tenir present que, a nivell mundial, el Japó no només es troba a gran distància del primer inversor directe, els Estats Units, sinó que també es troba per dessota del Regne Unit i dels Països Baixos. Tot i que, degut a la possibilitat de triangular inversions a través de tercers països, ens hauríem de qüestionar quina són les inversions japoneses a la Unió Europea que poden haver-se cursat a través, per exemple, del Regne Unit o dels Països Baixos. Recordem que les IED es comptabilitzen segons la residència de l'inversor, i no pas de la nacionalitat⁵.

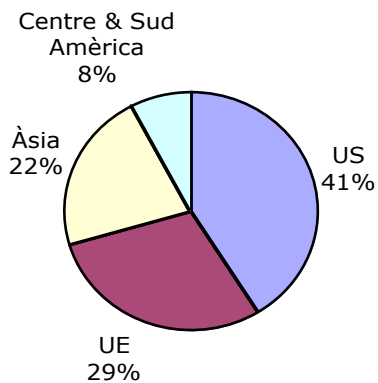
Un altra dada a retenir és que la IED d'origen japonès té com a primera destinació els Estats Units, i no pas la UE. De fet, això concorda amb les dades referides a relacions comercials entre els dos països. L'any 2004 els Estats Units era el principal comprador de productes japonesos i el segon venedor al Japó, a poca distància de la Xina⁶.

A l'any 2002 les dades d'estoc d'IED japonesa, publicades pel Nippon Ginko, indiquen que la quantitat invertida als Estats Units és tan gran com la suma entre l'invertit a la UE i al continent asiàtic (*Figura 7*).

⁵ Una inversió a Catalunya d'una empresa japonesa establerta als Països Baixos, posem per cas, figuraria com una inversió europea, i no japonesa.

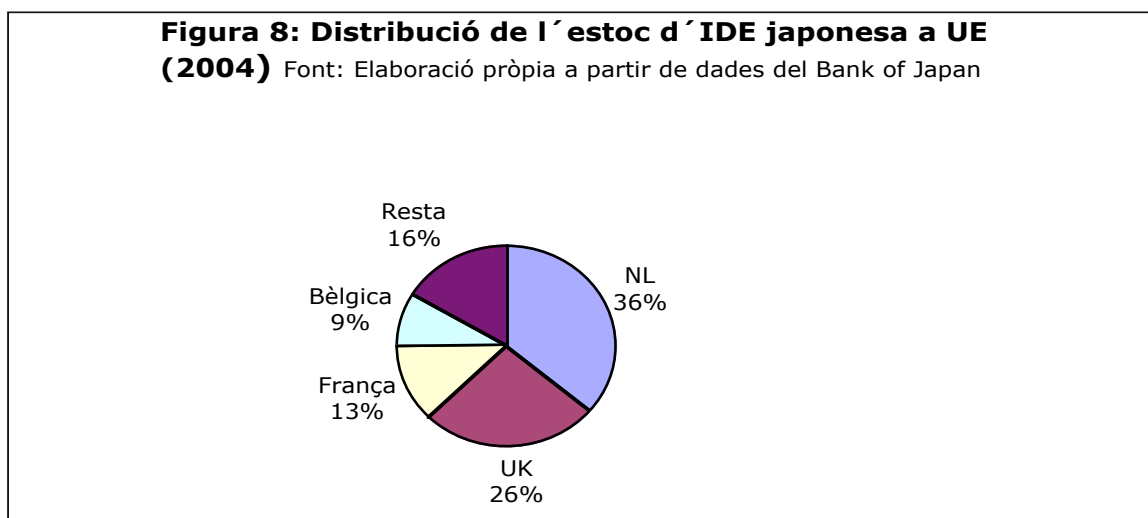
⁶ THE ECONOMIST. *Pocket World in Figures 2005 Edition*. London: The Economist, 2004

Figura 7: Distribució de l'estoc d'IDE japonesa al món (2004) Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Bank of Japan

Si bé la quantificació dels fluxos expressats en Dòlars o Euro venen influenciats pel tipus de canvi de cada moment, el que sembla clar és que l'evolució del Japó com a inversor directe detecta, també, la crisi mundial del 2001. Això suposa un recolliment d'inversions a l'exterior que implica una caiguda global en l'estoc d'IED. Tot i aquest panorama conjuntural de tipus de canvi i evolucions de les economies, hi ha un factor clau des de la perspectiva dels països receptors. Independentment de la materialització de la IED en forma de planta productiva, cal tenir present que el grau de desenvolupament dels mercats de capitals en els països receptors sembla tenir un influència molt positiva en la recepció d'IED. L'any 2003, l'estoc d'IED japonesa invertida a Hong Kong (amb un mercat de capitals molt sofisticat) era, segons fonts de la UNCTAD, 3,7 vegades superior a la IED japonesa destinada a l'Índia. Un altre exemple: els valors d'IED japonesa a Singapur eren el doble dels que tenia Corea del Sud. Aquesta situació podria portar-nos a pensar que aquests mercats de capital són emprats com a canals per invertir en tercers països. De nou, les dades macro ens obren interrogants sobre el valor real de les IED i l'impacte que generen sobre el territori.

És important tenir en compte també que la IED japonesa destinada a la UE presenta una concentració important en tant que els Països Baixos i el Regne Unit acumulen el 60% del total comunitari (*Figura 8*).

Vist el cas del Japó, passem a veure la situació de la resta de països de l'Àsia Oriental com a proveïdors d'IED. Primera dada que s'extreu de les estadístiques de l'UNCTAD és que la inversió directe de Corea, Taiwan i la Xina de l'any 2001 no arribava al 20% de l'executada pel Japó, i pel 2002 la xifra a penes era del 12%. Com ja hem comentat, el cas de la Xina, i probablement el cas de Taiwan, poden anar connectats amb els valors de Hong Kong.

A fi de prendre una perspectiva més detallada dels valors de la IED coreana, podem veure que Corea inverteix a la UE, i en termes del seu PIB, la meitat del que ho fa el Japó. Cal tenir en compte que els Estats Units ho fan 10 vegades més, en termes de PIB, que el propi Japó.

Si bé, aquest tipus de comparació en funció del PIB o de la població ens ajuda a mesurar el valor de les IED, cal dir que en aquest terreny la casuística és molt variada. Per exemple, Finlàndia només inverteix directament fora de la UE un escàs 3% del seu total d'IED, mentre que Espanya ho fa per valor del 46%. Aquest és el resultat de l'efecte de "Llatinoamericà". Justament aquesta darrera dada ens condueix cap a una reflexió important sobre la relació de la IED i el grau de relació cultural i econòmica entre productor

i receptor d'IED. Així, val la pena que tinguem en compte que cada cop el Japó, o Corea, inverteixen directament a l'exterior ho fan en un entorn econòmic, social i cultural molt diferent. És comparable, en termes d'esforç, de problemes a resoldre, etc., la inversió d'una multinacional nord-americana al Regne Unit amb una de japonesa a Itàlia? Cal tenir en compte que les inversions directes requereixen, per part de l'inversor, la constitució d'un entramat complex per a la gestió d'aquesta inversió. Executius que es desplacen a d'altres països, coneixement de la legislació local, control de tipus de canvi si no es treballa en monedes de referència, etc. I en això les empreses nord-americanes estan molt millor preparades per invertir a l'exterior que les japoneses o les coreanes. La barrera cultural i de la llengua és un altra obstacle no econòmic que influeix en les decisions d'IED. No és el mateix disposar d'executius que tenen com a llengua materna l'anglès que el japonès o el coreà.

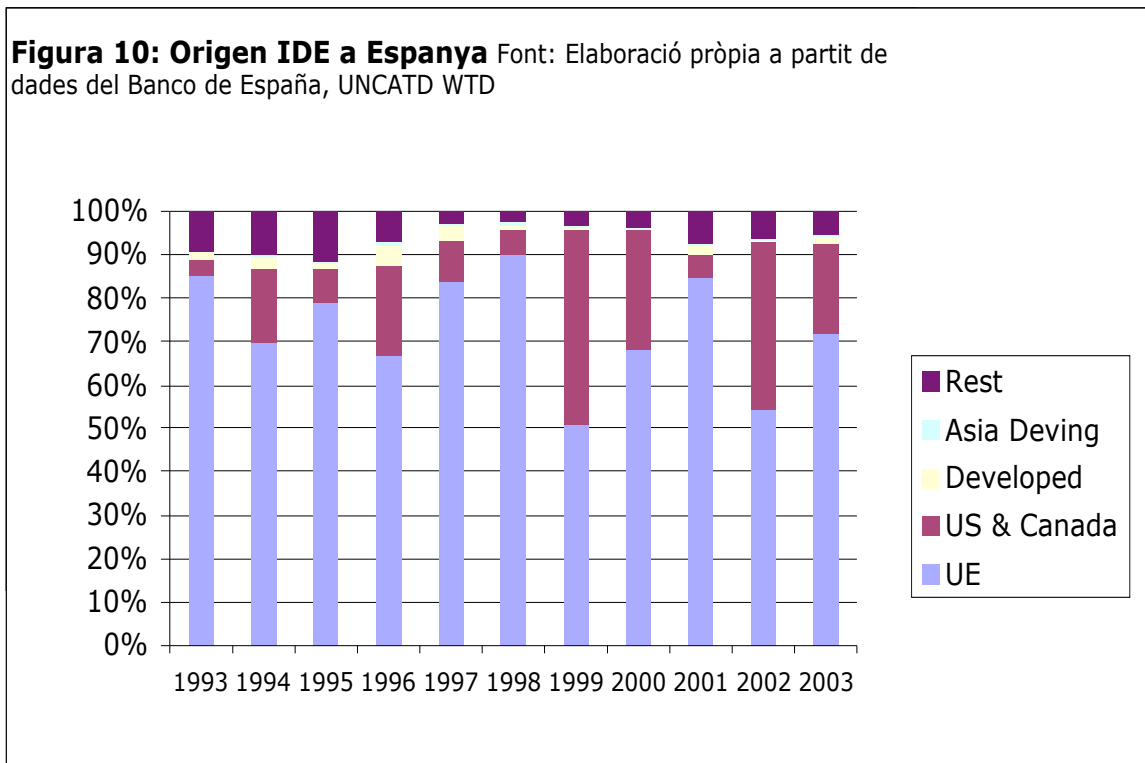
b) Context Estatal

La primera dada a retenir quan examinem els fluxos d'inversió directe de l'Àsia Oriental a l'Estat és la seva elevada variabilitat que s'expressa tant d'un any a un altra com també en la distribució regional. Lògicament a mesura que passem d'una geografia més àmplia (mundial) a una de més concreta (regional), les decisions particulars preses per part de les multinacionals generen aquest tipus de comportament i tendeixen a superar d'altres condicionants referits a conjuntures econòmiques més globals, com les del tipus de canvi de les monedes de referència.

Dit això, és important tenir en compte que els principals inversors a l'Estat, i al llarg del període analitzat, han estat els Països Baixos, els Estats Units, Alemanya, Luxemburg i França. Aquest 5 països van sumar més del 80% de la IED rebuda. I justament quan la moneda de referència europea va assolir el seu valor més baix és quan l'Estat va rebre una major IED (*Figura 9*), evidentment hi ha d'altres condicionants molt importants que expliquen aquest moviment, com el de l'establiment físic de la moneda única, amb el pas de l'ECU a l'Euro.

En qualsevol cas, queda clar en la *figura 10* el pes de la UE i de Nord-Amèrica en la IED rebuda per l'Estat.

Si examinem el destí de les IED totals rebudes a l'Estat, el que podem veure es que l'increment que s'ha donat des de 1998 ha estat originat per una inversió creixent en el sector serveis, mentre que les inversions industrials s'han mantingut relativament estables fins al 2002. Així mateix, cal indicar el protagonisme creixent de les inversions en empreses de tinença de valors.

Un element nou que desmitifica la clàssica inversió directa dels darrers anys, és el de la creixent compra d'immobles com a component important de les IED. Tot i que se surt del període analitzat, en l'informe de l'Economia Espanyola que publica Caixa Catalunya, s'indica que el 50% de la IED rebuda a l'Estat durant l'any 2005 va dedicar-se a aquesta finalitat. Estem parlant d'una quantitat de 5.479 milions d'Euro, segons dades del Banco de Espana. El mateix informe compara aquesta xifra amb la de l'any 2000 quan suposava només el 9% del total de les IED.

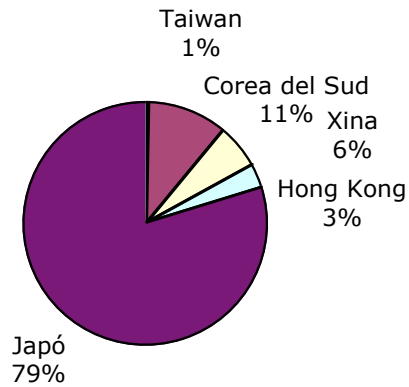
Les dades publicades pel *Registro de Inversiones Extranjeras* indiquen que la Comunitat de Madrid sempre ha enregistrat uns nivells d'IDE molt superiors als de Catalunya. En els primers anys 2000, moment de màxim desequilibri entre les dues zones, la IED rebuda a

Madrid s'acostava al 70% del total espanyol, mentre que Catalunya en rebia força menys, al voltant del 10%, tot i ser la segona comunitat receptora. Una breu anàlisi de les diferències entre la IED rebuda a una i altra zona ens permet veure com hi ha sectors clarament desequilibrants a favor de Madrid (Telecomunicacions, Sector Bancari, l'immobiliari o el lligat a la tinença de valors). Les dades corresponents al darrer any ens mostren que el lideratge de Madrid es manté amb un flux d'IED del 38% del total, mentre que Catalunya ocupa la segona plaça amb un 23%. (6.837 milions d'Euro, 4.037 milions d'Euro respectivament, d'un total de 17.857).

Partint d'aquest panorama, passem a veure el comportament de l'IED-AO a l'Estat. A nivell de distribució territorial, és important calibrar la dimensió de les dues àrees. En termes econòmics la distribució del PIB espanyol⁷ per comunitats posa de manifest una concentració destacada de la producció a Catalunya (18,8%) i a Madrid (17,7%), mentre que la tercera comunitat és Andalusia amb una representació del 13,8% del total. Així, si les dues comunitats de referència suposen el 36,5% del PIB espanyol, en canvi, quan examinem el volum d'IED-AO, observem que hi ha una elevada concentració en aquestes dues àrees. En el període 1996-2004 el primer inversor asiàtic a l'Estat, el Japó (79% de tota la IDE-AO a l'Estat), concentra a parts més o menys iguals el 80% de la seva IED a Madrid i Catalunya. El segon inversor directe, a molta distància, és Corea del Sud amb un limitat 11%, mentre que la Xina continental i insular de Taiwan, més la zona de Hong Kong sumen totes elles el 10% del total. Així doncs, i a diferència del que succeeix a nivell comunitari, les inversions xineses a l'Estat són molt escasses (*Figura 12*).

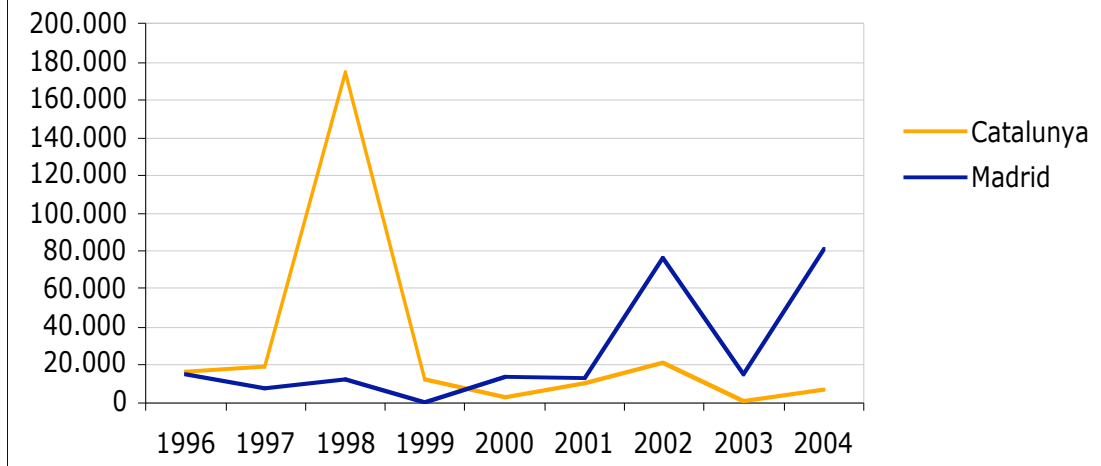
⁷ Dades corresponents a l'any 2005. Font: Servei d'Estudis de "La Caixa".

Figura 12: Suma de flux inversor 1996-2004
Elaboració pròpia a partir del RIE del Banco de España

Una mirada a l'evolució de la IDE-AO ens indica que hi ha una alta variabilitat d'un any al següent. També observem variacions importants en la distribució d'inversions entre Catalunya i Madrid (*Figura 11*). En aquest sentit si a Madrid la IED japonesa es manté força estable, en el cas de Catalunya l'elevat pic de 1998 cobreix la divergència respecte de Madrid en els altres períodes.

Figura 11: IDE japonesa rebuda (milers d'Euro) Font: elaboració pròpia a partir del Boletín Estadística del Banco de España

És interessant de notar que si bé la variabilitat a curt termini és elevada, en el conjunt del període el valor de la inversió japonesa es manté constant, la qual cosa ens indica, després d'aplicar-hi la correcció corresponent a la inflació, que el valor mostra una tendència decreixent. En qualsevol cas, si que és interessant notar que l'evolució en els darrers anys del període analitzat mostren un desequilibri de la IED-AO a l'Estat a favor de Madrid.

Així entre 2002 i 2004, si Catalunya captava quasi 34 milions d'Euro en inversions directes de l'Àsia Oriental, Madrid n'aconseguia 201 milions, especialment degut al diferencial de la inversió coreana i japonesa. Aquest període també dóna algunes sorpreses, com veure que Andalusia es converteix en la primera receptora de inversions directes de Hong Kong, o que Corea només inverteix a Madrid, mentre que Taiwan pràcticament només ho fa a Catalunya.

En qualsevol cas, sembla que les xifres d'IED-AO que registra l'administració central sorprenen. Si a nivell macro identificàvem discrepàncies en el càlcul dels diferents organismes, a nivell de l'Estat les dades disponibles a nivell regional cal tractar-les amb cautela.

Per tal de veure el potencial d'aquestes inversions directes, a partir d'aquí tractarem de relacionar-lo amb dues dades que lliguen ambdós territoris a l'Àsia Oriental. D'una banda

la presència territorial de població asiàtica oriental, i de l'altra els volums d'intercanvis comercials amb l'Extrem Orient. En qualsevol cas i a fi de detectar el pes d'una de les dues zones examinades, des d'una perspectiva diferent a les xifres oficials del Banco de España, podem remetre'ns al càlcul que efectua la representació consular japonesa a Barcelona⁸ segons la qual Catalunya acull actualment 140 empreses japoneses, que equivalen al 70% del total d'empreses japoneses que tenen la seva base d'activitat a l'Estat Espanyol.

5.- Distribució de la població de l'Àsia Oriental a l'Estat Espanyol i IED-AO

Un dels objectius d'aquesta recerca es tractar de valorar la relació que hi ha entre la IED que prové de l'Àsia Oriental (volum i distribució territorial) amb la residència de persones de l'Àsia Oriental a l'Estat. Aquesta relació positiva, apuntada per alguns economistes, es basa en un principi clar: la disponibilitat d'una xarxa de compatriotes en la zona receptora d'IED resulta interessant, per diversos motius: en facilitar contactes, possible ma d'obra bilingüe, o el fet de gaudir d'una millor informació que tingui en compte els interessos de l'inversor. Les xarxes informals i el concepte del "network trade & investment" han estat objecte d'anàlisi en relació a les IED per part de varis autors⁹.

Partint d'aquesta premissa, el primer que s'evidencia és que Catalunya i Madrid, que representen el 22 % de la població espanyola, tenen una elevada concentració de població asiàtica. Si l'any 2003 l'Estat tenia registrats, amb permís de residència, un total de 121.454 asiàtics, un 37% residien a Catalunya, mentre que Madrid en tenia el 24% (les dues zones sumaven el 61%). Aquestes pautes responen, i sobrepassen, la distribució global dels estrangers a l'Estat, amb un 52 % del total vivint a Madrid i Catalunya, que es reparteixen aquest subtotal a parts més o menys iguals. Pel cas de Catalunya cal puntualitzar que es

⁸ Consulat General del Japó a Barcelona: http://www.barcelona.es.emb-japan.go.jp/relaciones_economicas.htm

⁹ Alessandra Casella y James E. Rauch (1997). *Anonymous Market and Group Ties in International Trade*, Working Paper n° 6186, septiembre, National Bureau of Economic Research (NBER). Alessandra Casella y James Rauch (1998). *Overcoming Informational Barriers to International Resource Allocation: Prices and Group Ties*, NBER Working Paper 6628.

dóna una elevada concentració a la demarcació de Barcelona. Així, la majoria de residents de l'Àsia Oriental que són a Catalunya figuren enregistrats a Barcelona i la seva àrea metropolitana. En el cas dels japonesos i coreans, el 93% de residents a Catalunya ho fan a Barcelona, i en el cas dels xinesos el 86%.

La Xina és, de llarg, el país de l'Àsia Oriental que té més ciutadans amb permís de residència espanyol. Amb poc més de 55.000 residents, l'any 2002, suposen el 90% de residents de l'Àsia Oriental a l'Estat. A molta distància hi ha el Japó que es troba al voltant de 3.500 persones amb permís de residència. Corea del Sud a penes arriba als dos milers de residents. I Taiwan resta per darrere dels 400 ciutadans amb permís de residència. Tenint en compte la mida de la població als seus respectius països d'origen, podem veure que els que tenen més propensió a venir a viure a l'Estat són xinesos i coreans, i els que menys els taiwanesos (població resident a l'Estat / Població al país d'origen).

Les dades ens indiquen que els xinesos es concentren bàsicament a Catalunya i a Madrid (el 72% del total). En canvi, en el cas dels coreans s'observa un patró lleugerament diferent ja que hi ha una presència molt important d'aquest grup a les Illes Canàries, un lloc on hi viuen 1 de cada 3 coreans residents a l'Estat. Aquesta situació particular de les Canàries obeeix a la implantació de negocis lligats a la pesca i d'establiments comercials (R. Díaz; J. Domínguez; J.M. Parreño 2001)¹⁰. Tot i el lideratge de les Canàries, Catalunya i Madrid sumen el 45% restant. Finalment, la concentració de persones de Hong Kong i Taiwan segueix uns patrons semblants al del Japó, per tant d'elevada residència a les dues capitals.

D'aquesta concentració residencial dels ciutadans de l'Àsia Oriental a Catalunya i a Madrid se'n deriva una altra conclusió interessant: Andalusia i el País Valencià malgrat el seu pes en el conjunt de l'Estat amb prou feines arriben a acollir el 18% de la població asiàtica. I bàsicament aconseguen aquesta fita per la proporció important de xinesos que viuen en aquestes dues comunitats (19% del conjunt de l'Estat). En canvi no arriben al 16% pel cas dels japonesos i al 7% en el cas dels coreans. Si a més de fixar-nos en la residència analitzem la naturalesa dels permisos de treball dels ciutadans d'aquests països a l'Estat

¹⁰ Scripta Nova, Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales Universitat de Barcelona, n. 94 (12) 1 d'agost 2001. Migración y Cambios Sociales. Numero extraordinario dedicado al Coloquio Internacional de Geocrítica : La inmigración como promotora del Cambio Social www.ub.es/geocrit/sn-94-12.htm

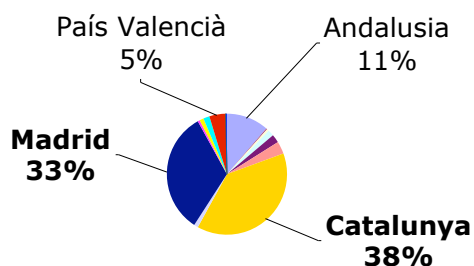
podem veure diferències interessants. Partint de la idea de que el Japó és el primer inversor, observem que el permís de treball de ciutadans japonesos va relacionat en bona mesura a la necessitat de les multinacionals japoneses de disposar de tècnics i directius de la seva mateixa nacionalitat.

Així, l'any 2001 el 45% dels permisos de treball japonesos eren per a desenvolupar tasques de direcció d'empreses i de tècnics superiors i de grau mig, mentre que en el cas dels xinesos aquest percentatge baixa al 15% (no és pas així pels coreans que tenien el 52% de permisos de treball per directius i tècnics). En canvi, si calculem el percentatge de permisos de treball per a ocupats en el sector de la restauració, la primera posició l'ocupen els xinesos amb un 49% dels treballadors amb permís per a aquest sector. Per contra, el nombre de japonesos i coreans treballant en aquest sector es només del 8,7% i del 5% respectivament.

Pel que fa referència a l'evolució, comentar que el més evident ha estat el creixement dels xinesos, que des del 1996 ha estat molt important. En concret han multiplicat per 5 els permisos de residència, en comparació als altres grups analitzats, que s'han mantingut molt més estables en la seva grandària. De fet, tot i havent analitzat la població asiàtica del 2002, les darreres dades publicades per l'INE confirmen aquesta tendència en el creixement important d'immigrants xinesos enregistrats. Així, pel 2004, l'INE compta 20.296 nous immigrants xinesos enregistrats, dels quals un 38% corresponen a Catalunya (i del total de Catalunya, ho fan a Barcelona en un 89% dels casos) . Cal dir que Catalunya encapçala el flux dels asiàtics enregistrats pel 2004 amb un 48%, mentre que Madrid es queda amb moderat 19%. Una línia semblant presenta el grup de japonesos que immigren cap a l'Estat el 2004, dels 754, el 54% s'instal·len a Catalunya, mentre que a Madrid en són només el 17%.

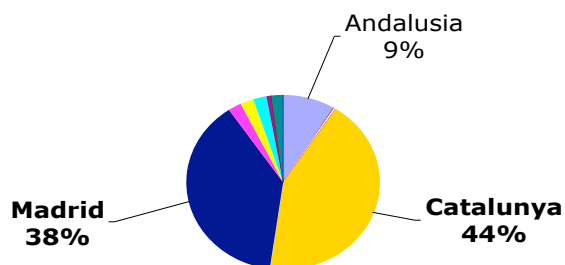
Una dada addicional que corrobora la potència de Catalunya i Madrid en les relacions amb l'Àsia Oriental ve donada per esdevenir les dues àrees de l'Estat amb un major nombre de

Figura 13: Població japonesa amb permís de residència 2002 (3.498 residents)

Elaboració pròpia a partir de l'Anuario Estadístico de Extranjería. Delegación del Gobierno Español para la Extranjería.

Figura 14: Suma IDE japonesa a l'Estat Espanyol 1996-2004 (612.307.000 Euro)

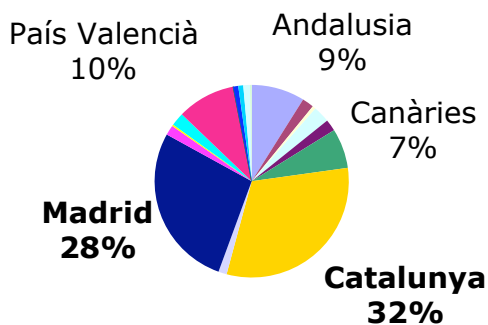

Elaboració pròpia a partir del Registro de Inversiones Extranjeras. Ministerio

permisos i visats per estudis. Catalunya (bàsicament Barcelona) amb el 30 % dels estudiants procedents de l'Àsia Oriental rebuts, mentre que Madrid n'acull un 22%.

Com proven les figures 13 i 14, el pes entre població japonesa i IED japonesa segueix un mateix patró de concentració a Catalunya i Madrid, i això és important tenint en compte el pes de la IED japonesa en el conjunt de la IED-AO rebuda per l'Estat. Pel que fa a l'altre cas extrem, el de la Xina (el país amb la major proporció de població oriental a l'Estat), també s'observa una línia de distribució semblant a la japonesa (concentració de població i inversió a Catalunya i Madrid), tot i que amb alguna variació, tal com es pot veure en les figures 15 i 16, principalment deguda a una major distribució territorial de la població.

Figura 15: Població xinesa amb permís de residència a l'Estat Espanyol 2002 (56.080 residents)

Elaboració pròpia a partir de l'Anuario Estadístico de Extranjería.
Delegación del Gobierno Español para la Extranjería.

Un darrer comentari sobre la població asiàtica ens porta a comparar la situació de l'Estat amb el Regne Unit i els Països Baixos. Segons EUROSTAT aquests dos estats reben més

immigrants procedents de l'Àsia Oriental que l'Estat Espanyol en termes relatius i/o absoluts. Els Països Baixos tenen, l'any 2003, 41.190 xinesos continentals i 6.035 japonesos; mentre que el Regne Unit, pel 2001, suma 148.989 xinesos continentals i 37.535 japonesos.

6.- Fluxos comercials entre l'Estat Espanyol i l'Àsia Oriental

Els fluxos comercials són el segon element que sotmeto a la relació amb el nivell de la IED-AO. Si fins ara hem vist una correspondència molt gran entre els fluxos d'IED-AO i la distribució de la població asiàtica oriental en el territori estatal, quan examinem els nivells de fluxos comercials l'equilibri entre les àrees de Madrid i Catalunya (o Barcelona), això ja no és tan clar. Els fluxos comercials amb l'Àsia Oriental mostren una Catalunya capdavantera, i que manté una distància considerable respecte de Madrid.

En qualsevol cas, abans de tot és important tenir present l'enorme dèficit comercial que registra l'Estat respecte de les economies de l'Àsia Oriental. L'abast d'aquest dèficit s'il·lustra clarament amb un exemple: l'any 2005 el Japó va exportar a Espanya per valor de més de 10.000 milions d'Euros, mentre que va importar productes espanyols per no gaire més de 2.000 milions d'Euros.

Aquests volums monetaris també ens ajuden a dimensionar més adequadament la mida de les IED que provenen de l'Àsia Oriental. Els límits de la IED-AO els veiem prenent les compres de productes japonesos que va realitzar Catalunya l'any 2005. Així, segons les estadístiques estatals van arribar a 2.857 milions d'Euro que, comparant-les amb les sumes d'inversió directa efectuada pel Japó a Catalunya en el període 1996-2004 (399 milions d'Euro, fa que les importacions del 2005 siguin 7,4 vegades superiors a les IED japoneses a Catalunya. Cal precisar, però, que la xifra de l'IED-AO hauria de ser actualitzada en el temps en funció de l'IPC. Curiosament alguns dels estocs invertits han gaudit d'una revalorització d'actius immobiliaris molt important.

L'altra gran protagonista comercial amb l'Estat és la Xina que presenta valors molt semblants als japonesos¹¹. Aquest fet, combinat amb el d'una població xinesa creixent, hauria de donar lloc a especular sobre un possible creixement de l'IED xinesa a l'Estat i, probablement, amb un major accent a Catalunya. Si bé el nivell creixent de riquesa combinat amb unes empreses xineses cada cop més fortes hauria de fer-nos pensar que l'explosió de la IED xinesa pot donar-se en els propers anys, no és menys cert que l'Estat ha perdut bona part de les condicions que el van fer atractiu, temps enrera, quan el Japó va invertir-hi fortament. La ma d'obra barata combinada amb l'entrada a la Unió Europea són elements que han passat a ser actius de les economies de l'Est d'Europa.

La situació a nivell regional, i segons les dades de l'ICEX pel 2005, mostra que del conjunt d'exportacions espanyoles a l'Àsia Oriental, el 24% corresponen a Catalunya. En el cas de les importacions el predomini encara és més destacat, en ser del 35% del total. Tinguem en compte que pel cas de les exportacions, Madrid es queda en un 9% del total, xifra igual a la d'Andalusia i el País Valencià. Pel que fa a les importacions, la segona posició de Madrid és més sòlida en acumular el 19% del global espanyol. En aquest cas, el País Valencià, en tercera posició, es quedaria amb un 9%. És de suposar que les proporcions de productes acabats, matèries primeres i d'equipament són diferents segons es consideri exportacions o importacions i àrees productores i compradores.

Si les IED-AO estaven dominades pel Japó, i la població resident per la Xina, en el terreny de les relacions comercials ambdós països es reparteixen el principal paper, tant en exportacions com importacions. De les exportacions cap a l'Àsia Oriental, el 74% van cap al Japó i la Xina (42% i 32% respectivament), mentre que de les importacions el 83% procedeixen d'aquests dos països, (39% i 44% pel Japó i la Xina respectivament)¹².

És clar que en aquestes dades de relacions comercials amb l'Àsia Oriental Catalunya apareix capdavantera. Hem de tenir en compte l'impacte de disposar d'un port internacional

¹¹ Segons l'ICEX, per l'any 2005: Exportacions al Japó: 2.025 milions d'Euro (1.498 a la Xina); Importacions del Japó: 10.158 milions d'Euro (11.640 de la Xina).

¹² Per situar la mesura de les relacions comercials amb l'AO podem veure que les exportacions espanyoles al Japó (2005) suposen un 0,29% del valor del PIB (2002), i les importacions un 1,45%.

per on transiten un volum important de mercaderies, tanmateix fins a quin punt aquest punt és clau i resta posicions a Madrid? Les dades de trànsit dels ports espanyols pel 2004 ens mostren la primera posició d'Algesires (65,7 milions de tones de moviment) . Mentre que Barcelona (40 milions de tones) València (37,8 milions) ocupen la segona posició. L'altre port català, el de Tarragona arriba a 30 milions, la cinquena posició. Respecte de la participació catalana en el moviment de mercaderies portuari espanyol amb l'Àsia Oriental, les dades publicades per l'EUROSTAT indiquen que Catalunya se situa, pel 2004, en el 28,2% del total espanyol. El moviment dels ports catalans el 2004 amb l'Extrem Orient és significatiu, en tant que representen el 22% del que mou el Regne Unit, o el 12% del que mouen els Països Baixos, en un mateix any i amb la mateixa zona (recordem que eren els primers receptors d'IED-AO a la UE). En comparació amb d'altres països de dimensió més petita, veiem que Portugal a penes mou un 4% del que ho fan els ports catalans amb l'Extrem Orient, o Dinamarca que es queda amb un 12% respecte la xifra catalana.

En certa manera si les IED podien estar sobrevalorades a Madrid per la qüestió de disposar de les seus centrals de les companyies, en el cas de les exportacions la situació dels ports podria oferir un resultat invers. En qualsevol cas aquesta comprovació requeriria una anàlisi més afinada. Si Madrid importa el 19% del conjunt espanyol, en certa manera també hauria de participar en les exportacions cap a l'Àsia Oriental, que podrien seguir un patró semblant al de Catalunya. Les dades semblen indicar, tanmateix, una debilitat de les exportacions per part de la zona de Madrid en ser la meitat de les importacions.

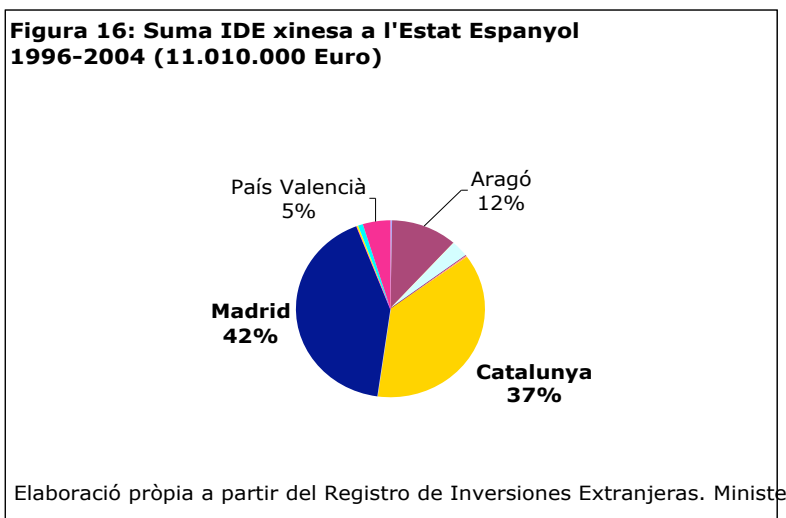
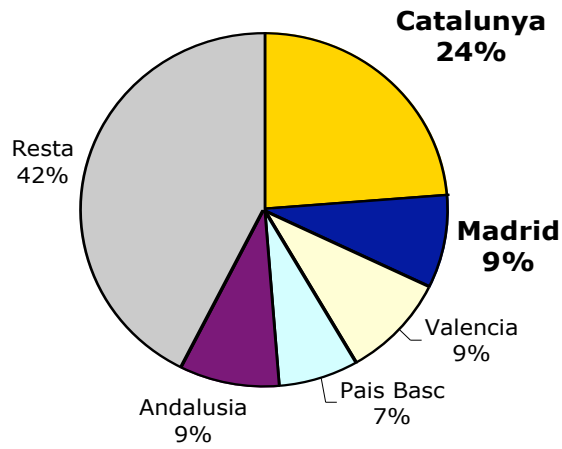
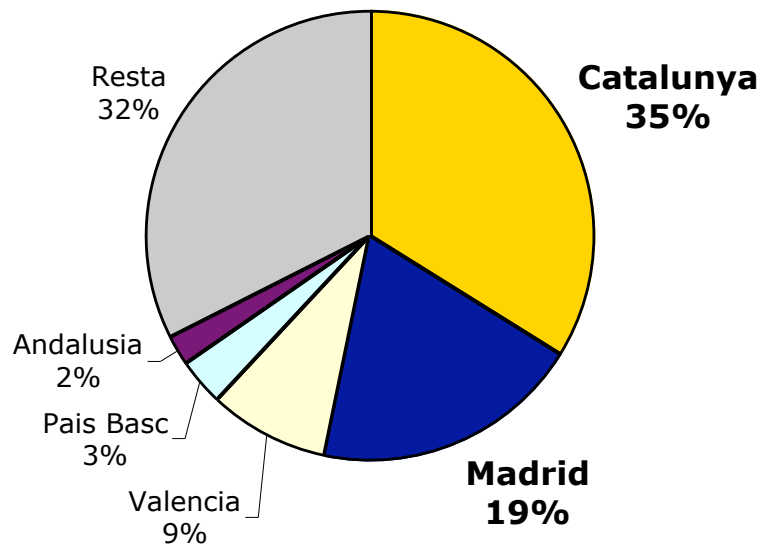

Figura 17 : Exportacions espanyoles a l'Àsia Oriental 2005

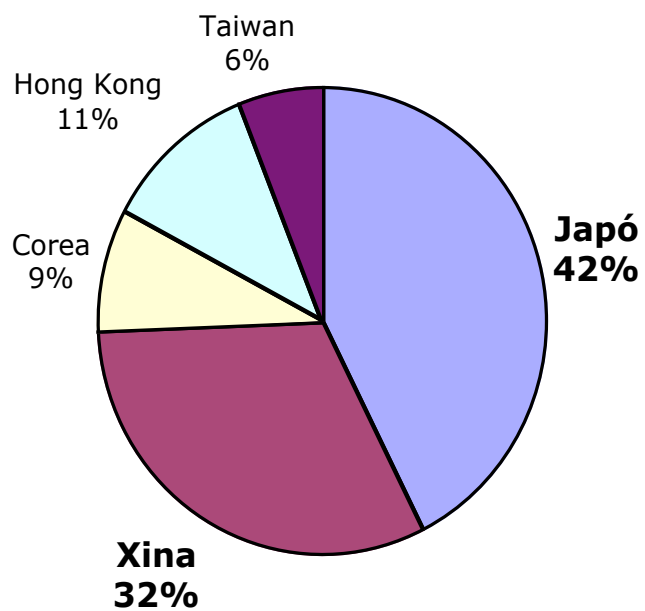
Elaboració pròpia a partir d'Estacom, ICEX

Figura 18: Importacions espanyoles de l'Àsia Oriental 2005

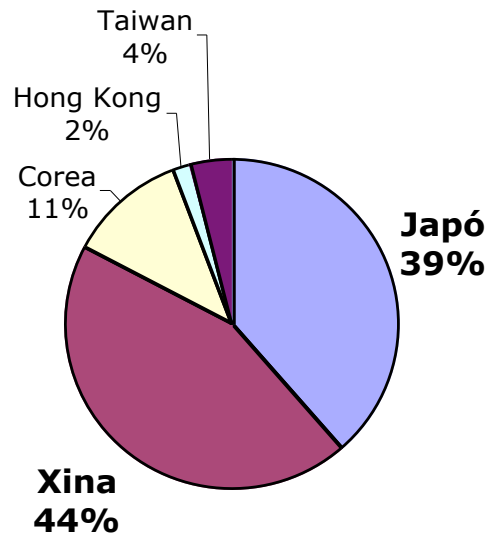
Elaboració pròpia a partir d'Estacom, ICEX

Figura 19: Exportacions espanyoles a l'Àsia Oriental 2005

Elaboració pròpia a partir d'Estacom, ICEX

Figura 20: Importacions espanyoles de l'Àsia Oriental 2005

Elaboració pròpia a partir d'Estacom, ICEX

Finalment, i en relació a la comparació entre Madrid i Catalunya, seria interessant de veure com les IED-AO es comporten respecte d'àrees geogràfiques d'influència més àmplies. Una primera idea, tenint present que Madrid ocupa el centre peninsular, polític i financer, és que la capital espanyola podria estar captant les IED que no reben Andalusia, Castella, Galícia, el Cantàbric, fins i tot part de València, de l'Aragó i perquè no? de Portugal. Mentre que Catalunya, en desavantatge amb Madrid des del punt de vista de capitalitat, aconseguiria el seu atractiu per una major competitivitat del teixit productiu, una major proximitat amb altres països de la UE, a més de la bona connexió portuària. En qualsevol cas això també requeriria una aproximació més detallada.

7. Conclusions

a) La primera conclusió que cal tenir present és que la particularitat de les IED fa que el seu tractament estadístic sigui complex. La pròpia UNCTAD reconeix discrepàncies en el càlculs de les IED per part dels diferents països.

Lligat a aquesta qüestió, i donat que les estadístiques de moviments internacionals corresponen als bancs centrals, la possibilitat de fer estudis a nivell regional es complexa. De fet les estadístiques que són en disposició de la Generalitat de Catalunya provenen de la Comptabilitat Nacional del Banc d'Espanya.

b) Les IED, tot i ser considerades les inversions internacionals de més impacte mediàtic, no deixen de ser un component petit del que suposa el moviment internacional de capitals.

c) Malgrat el seu pes econòmic, el Japó no és un inversor directe d'alt nivell, especialment si comparem els valors d'estoc IED japonès a l'exterior amb els que registren els Estats Units. Les altres economies asiàtiques presenten un balanç encara força més limitat.

d) Les IED de l'Àsia Oriental a Europa han estat dominades pel Japó. En segon lloc hi ha Hong Kong que, com a plaça financera, ha canalitzat inversions xineses de la Xina continental. En canvi, a l'Estat la inversió ha estat aclaparadorament japonesa, seguida a gran distància per Corea del Sud, que a penes aconsegueix un 12% del total de flux en el període estudiat. De fet la inversió coreana, tot i ser minoritària, dobla la que procedeix de l'àrea xinesa (Xina, Hong Kong i Taiwan).

e) A la UE la inversió de l'Àsia Oriental es concentra al Regne Unit i als Països Baixos, i en menor mesura a Alemanya, França, Bèlgica i Luxemburg. A nivell espanyol, la forta polaritat de Catalunya i Madrid, fa que en termes de dimensió, aquestes dues zones es trobin força ben situades. No així el conjunt de l'estat, que comparteix en el si de la UE una situació més modesta, juntament amb Itàlia.

f) El comportament de les IED és molt erràtic analitzat a escala estatal/regional. Globalment, a nivell europeu, sembla que la inversió asiàtica i nord-americana té relació amb la depreciació de l'Euro a finals dels 90, sobretot respecte del dòlar. Aquesta dinàmica, si bé no es pot confirmar en el cas del Japó i l'Estat Espanyol amb les dades macro de que es disposen, podria validar-se amb una anàlisi més detallada, ja que l'Estat registra un pic

d'IED procedent dels Estats Units, i del Regne Unit l'any 2000, any en que, curiosament la inversió procedent del Japó a Espanya és molt baixa. Pot haver-hi inversions directes japoneses redireccionades des del Regne Unit?

g) Durant el període 1996-2004 la inversió directa de l'Àsia Oriental s'ha concentrat a Catalunya i a Madrid, especialment pel fet que la inversió japonesa (la més voluminosa) es concentra en aquestes dues àrees (un 82% del total). Tot i això cal fer esment del paper actiu que tenen el País Basc en la inversió coreana (24% del total), i d'Andalusia i València en el cas de la inversió procedent de Hong Kong, (ambdues comunitats sumen el 31% del total)

h) En el període analitzat, i fora de Catalunya i Madrid, la IED adreçada a d'altres zones de l'Estat, i salvant algunes excepcions puntuals en el temps i en el territori, és molt escassa, pràcticament simbòlica. Si en el context europeu Catalunya i Madrid es troben en una situació força bona pel que fa a captació d'IED-AO, especialment quan els comparem amb territoris de mida i població semblants, cal dir que la resta de l'Estat registra una activitat molt limitada.

i) La distribució de la població asiàtica en el territori i la seva relació amb els estocs d'IED-AO segueix uns patrons semblants. La IED japonesa, la més voluminosa, es concentra a Catalunya i Madrid (82%) i la població japonesa també ho fa en un 71%. Cal tenir en compte que Catalunya i Madrid representen el 22% de la població total de l'Estat. Tot i això una anàlisi més aprofundida ens mostra que aquesta relació ja no es tan clara. Dos casos són il·lustratius: la major colònia de coreans a l'Estat es concentra a les Canàries, que és una zona poc receptora d'inversions. En canvi al País Basc passa el contrari.

j) Pel que fa a la relació entre localització de les IED i nivell de relacions comercials amb l'Àsia Oriental, de nou trobem una primera relació general que confirma la concentració anteriorment comentada. Els intercanvis entre Madrid i Catalunya respecte de la Xina i el Japó (els dos protagonistes principals en aquest camp) es mouen pel 2005 entre el 69% del Japó i el 63% de la Xina. En aquest punt també hi ha excepcions com les del País Valencià que tot i tenir un elevat protagonisme comercial amb l'Àsia Oriental rep poques IED i no disposa d'una població asiàtica important.

k) Cal entendre que els valors de la IED-AO són petits quan els comparem amb els valors dels intercanvis comercials . Així, les inversions japoneses a Catalunya durant el període

1993-2004 (483 milions d'Euro) representa, només, el 19% del dèficit comercial de Catalunya amb el Japó enregistrat l'any 2005.

l) Hi ha una inadequació entre les estadístiques (amb fronteres estatals) i els requeriments de l'anàlisi econòmica per estudiar dels comportaments (ciutats, ciutats més hinterland, pols de creixement d'àmbit sub-estatal, etc.). Així, l'Estat Espanyol no es comporta com una unitat econòmica sinó que hi ha pols amb dinamismes molt diferents.

8. Referències bibliogràfiques :

Les fonts llistades a continuació responen a dos requeriments: el primer a la necessitat de disposar de dades quantitatives per a l'anàlisi del meu treball (hi ha fonts que provenen tant del context espanyol com internacional, i en tots els casos són de caràcter oficial), i el segon a la voluntat d'identificar *l'Estat de l'Art* sobre les qüestions analitzades, per exemple la situació de les IED a Espanya.

BELTRAN, J. « Las comunidades asiáticas en España : una visión panorámica ». *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, num 68 (Desembre 2004 – gener 2005) pag. 33-51.
Barcelona: CIDOB, 2004.
Accessible per internet a www.cidob.org/castellano/publicaciones/afers/68#

BRAÑAS, J.M. *La situación comercial e inversora entre Cataluña y Asia en el contexto Español*. Documentos CIDOB Relaciones España-Asia, num.2. Barcelona: CIDOB,2002.

BUSTELO, Pablo (2002): “Perspectivas de la triangulación España-América Latina-Asia Pacífico”, Análisis del Real Instituto Elcano, accessible per internet a <http://www.realinstitutoelcano.org/analisis/imprimir/182imp.asp>

PLAYA, J « La inmigración también escoge », *La Vanguardia* (26 de març de 2006)

RODRIGUEZ, I. *China, inversión directa y economía catalana*, *Carta de Asia-Economía*. Accessible per internet a www.casaasia.es/pdf/2160541342PM110856682203.pdf

Ressenya: aquest breu article ens ofereix una visió panoràmica del potencial econòmic xinès. Dóna referències del creixement del PIB de la Xina i del seu pes com a principal destí d'IED mundial. També ofereix informació sobre les característiques del creixement xinès. D'altra banda situa les relacions comercials i empresarials de l'economia catalana amb la xinesa Però probablement el més interessant del seu contingut és el toc d'atenció que fa la seva autora respecte de considerar la Xina com a potencial inversor directe en l'economia catalana.

SOLER, Jacinto (2004): *Flujos de inversión entre España y Asia: balance de Plan Asia-Pacífico*, *Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales y Estratégicos*.

Accessible per internet a <http://www.realinstitutoelcano.org/especiales/planasia/docs/Ponencia%20Jacinto%20Soler2.pdf>

Ressenya: aquest és un article analitza els fluxos inversors entre l'Estat Espanyol i l'Àsia, i s'inscriu en el marc d'un balanç del Pla Asia-Pacífic. I els analitza temporalment (confirma que són erràtiques), alhora que els situa de forma relativa en el global de les IED (són petites en la sortida i en l'entrada). És interessant ja que dóna indicacions sobre les limitacions a la captació d'IED-AO per part de l'Estat, i suggereix mecanismes per incrementar aquesta IED.

Anuari Estadístic de Catalunya. IDESCAT. Barcelona, de 1996 a 2005.

www.idescat.net/cat/idescat/publicacions/anuari/aec.html

CIEDM. *La Inversió estrangera directa a l'àrea de Barcelona*. Barcelona: CIEDM, 2003.

Disponible via Internet :

http://www.cIEDm.com/cIEDm/binaris/estudi%20investrangers_tcm48.22422.pdf

DELEGACION DEL GOBIERNO PARA LA EXTRANJERIA, 2002. Anuario estadístico de extranjería (Madrid)

EUROSTAT. *European Union Foreign Direct Investment Yearbook 2005*. Luxemburg: EUROSTAT, 2005.

<http://eep.eurostat.cec.eu.int/cache/ITY-OFFPUB/KS-BK-05-001/EN/KS-BK-05-001-EN.PDF>

ICEX. *Estadísticas de Comercio Exterior, ESTACOM*. Madrid: ICEX 2005. www.icex.es

IMF – STATISTICS DEPARTMENT. *Foreign Direct Investment Trends and Statistics*. Washington: IMF Publications, 2003.

Accessible per internet a www.imf.org/sta/fdi/eng/2003/102803.pdf

Ressenya: Aquest un document tècnic del FMI que permet identificar les definicions que caracteritzen la IED i el seu tractament estadístic. Alhora ofereix dades entre 1990 i 2001 del comportament internacional de la IED mundial. Assenyala tendències en la IED com la del creixent nombre d'IED lligades a fusions d'empreses o a compres de negocis ja existents. El document alerta sobre la necessitat de millorar de forma important el càlcul dels fluxos i dels estocs d'IED, a fi d'oferir dades més fiables als governs per tal que puguin executar polítiques relatives a la inversió més acurades. També indica discrepàncies en els càlculs entre organismes degut a diferents maneres de comptabilitzar les IED.

INE. *Datos de población*. 2005.

Accessible per internet a www.ine.es

INE. *Datos tipos de cambio Euro/ECU respecto de dólar y yen. 1996-2004*.

Accessible per internet a www.ine.es

Registro de Inversiones Extranjeras. BANCO DE ESPAÑA. Madrid de 1996-2004

Accessible per internet a <http://www.mcx.es/polcointernet/cuadros/FlujosExtranjeras.htm>

UNCTAD. *UNCTAD 2005, World Investment Report, Transnational Corporations and the internationalization of R+D*. Geneva: UNCTAD, 2005.

Accessible per internet a:

www.unctad.org/Templates/WebFlyer.asp?intItemID=3489&lang=1

9. Annexos

Figura 0: Càlcul de la IED japonesa a la Unió Europea

Figura 1: Inversió internacional japonesa en actius

Figura 2: Destí regional dels fluxos d'IED

Figura 3: Flux d'IED asiàtica i dels Estats Units a la UE

Figura 4: Valor de l'Euro expressat en Iens (1993-2005)

Figura 5: Valor de l'Euro expressat en Dòlars (1993-2005)

- Figura 6: IED asiàtica a la UE
- Figura 7: Distribució de l'estoc d'IED japonesa al món
- Figura 8: Distribució de l'estoc d'IED japonesa a la UE
- Figura 9: Flux d'entrada d'IED a l'Estat Espanyol
- Figura 10: Origen de la IED a l'Estat Espanyol
- Figura 11: Evolució de la IED japonesa rebuda a Catalunya i a la C. de Madrid
- Figura 12: Suma del flux IED-AO entre 1996-2004 per països de l'AO
- Figura 13: Població japonesa amb permís de residència a l'Estat Espanyol
- Figura 14: Suma del flux IED-AO japonesa a l'Estat Espanyol
- Figura 15: Població xinesa amb permís de residència a l'Estat Espanyol
- Figura 16: Suma del flux IED-AO xinesa a l'Estat Espanyol
- Figura 17: Exportacions espanyoles a l'Àsia Oriental (2005) segons Comunitat Autònoma
- Figura 18: Importacions espanyoles a l'Àsia Oriental (2005) segons Comunitat Autònoma
- Figura 19: Exportacions espanyoles a l'Àsia Oriental (2005) segons país receptor a l'AO
- Figura 20: Importacions espanyoles a l'Àsia Oriental (2005) segons país exportador a l'AO